

O VEDECKO-TECHNICKO-EKONOMICKEJ PROPAGANDE

JÁN GAZDÍK

Na najnovšom zasadnutí ÚV KSČ 18. a 19. decembra 1963 o ideologickej práci strany sa znova zdôrazňovala úloha vedy a techniky v rozvoji materiálno-technickej základne našej spoločnosti. Ich rýchly pokrok vyžaduje sústrediť sily a prostriedky všetkých vedeckých a výskumných pracovísk na komplexné riešenie základných vedeckých problémov vyplývajúcich z bezprostredných i perspektívnych potrieb spoločenskej praxe.

Ideologická práca sa musí usilovať o to, aby otázky spoločenského významu vedy a techniky prenikli do vedomia všetkých pracujúcich, vedúcimi hospodárskymi pracovníkmi začínajúc; musí pomáhať pri zavádzaní ich výsledkov do praxe. Ide o to, lepšie sa starať o masové rozširovanie technických poznatkov a popularizáciu vedy, ukazovať, že otázky vedy a vysokej kvalifikácie pracovníkov sú významnou organickou súčasťou problematiky rozvoja našej ekonomiky, bojovať proti konzervativizmu, proti zaostalým názorom na vedu a techniku.

Plody ľudského génia zachycované v našich i zahraničných publikáciách každoročne postupne narastajú. Iba do ČSSR sa ročne dovezie asi 2 a pol milióna fyzických jednotiek rôznych informácií. Je preto zrejmé, že už dnes je svetovým problémom vedy a techniky ako zvládnuť zisťovanie jestvovania rôznych informácií, ich obstarávanie a také spracovanie, ktoré by umožnilo optimálne využitie týchto informácií tak pre riadenie ako aj pre racionalizáciu tvorivej činnosti.

Stále obťažnejšie sledovanie takého množstva informácií jednotlivými pracovníkmi z výroby, výskumu alebo z iného úseku dnešného mnohotvárneho života si nutne vyžiadalo vytvorenie osobitnej organizácie pre plánovité, systematické, prehľadné a pravidelné evidovanie a šírenie týchto informácií a poznatkov. Takouto organizáciou je sústava vedecko-technicko-ekonomických informácií.

Významnou zložkou tejto informačnej sústavy je vedecko-technicko-ekonomická propagácia, ktorej podstatnou úlohou je na všetkých organizačných stupňoch zabezpečovať rozširovanie najnovších a najpokrokovejších poznatkov o nových výrobných metódach a postupoch, o technológii, skúsenostiach vo výrobe, pri riadení i organizácii, o zlepšovacích návrhoch, vynálezoch a o ostatných literárnych poznatkoch z tuzemských, ale najmä zo zahraničných prameňov. A rozširovanie týchto poznatkov umožňuje aj ich lepšie využitie a tým aj urýchlenie technického rozvoja.

Pritom za technický rozvoj považujeme nielen súhrn organizačných a technických činností potrebných k vytvoreniu novej techniky a k jej zavedeniu do

výroby, ale aj činnosť, ktorou sa táto technika už po realizácii zdokonaľuje. Súčasne musí TR spĺňať aj požiadavku zvyšovania efektívnosti národného hospodárstva, čím sa myslí odhaľovanie, mobilizácia a využívanie všetkých zdrojov a rezerv národného hospodárstva.

Naproti tomu za pokrok v technike možno považovať iba také zdokonaľovanie jestvujúcich osvedčených výrobkov, výrobných postupov a výrobného zariadenia, ktoré je dokonalejšie aj pri porovnaní so stavom techniky v svetovom meradle.

Pomocou VTEP sa zovšeobecňujú a vysvetľujú pokrokové poznatky v technickom rozvoji a technike s prihliadaním k ekonomickej stránke jednotlivých odvetví nášho národného hospodárstva. Propagácia nielen informuje, ale pomáha aj zavádzať najnovšie poznatky do praxe vo výrobe aj v riadení. Takto je spoločinná pri zlepšovaní riadenia výroby a pri zvyšovaní kvalifikácie pracovníkov na všetkých úsekoch nášho hospodárskeho života a tým aj pri zvyšovaní materiálno-technickej základne.

Výsledky správnej propagácie sa potom prejavujú tak, že sa u pracujúcich súčasne s ich osvojovaním povzbudzuje iniciatíva pri objavovaní, šírení a zavádzaní najnovších vedeckých a technických poznatkov do výrobných praxe na vlastných pracoviskách. Tak sa podporuje hnutie zlepšovateľov a vynálezcov a súťaživosť vo vzornej práci, najmä v brigádach socialistickej práce. Účinky dobrej propagácie sa potom prejavujú v celkovom raste kultúrno-technickej úrovne pracujúcich na všetkých úsekoch nášho hospodárskeho života.

Aby sa dosiahli horeuvedené ciele, treba voľiť správne formy vedecko-technicko-ekonomickej propagady. Keďže temer nemožný by bol taxatívny výpočet všetkých foriem VTEP, pokúsím sa spomenúť aspoň tie najčastejšie a najdôležitejšie. Pri tom môžu byť rozdielne názory na ich účinnosť. V žiadnom prípade by však nebolo správne ich zavrhnúť ako také. Naproti tomu vždy je účelné ich ďalšie prehlbovanie, hľadanie nových foriem propagácie a uplatňovanie všetkých týchto foriem v čo najmasovejšom meradle.

Pre šírenie vedeckých, technických a ekonomických poznatkov sú vhodné všetky akcie, kde sa schádza väčší počet pracovníkov z toho istého alebo z viacerých priemyselných odvetví. Takými akciami sú napr. sjazdy, konferencie, aktivity, prednášky a prednáškové cykly, semináre, besedy s vynálezcami a zlepšovateľmi, autormi technických publikácií a vedeckými a výskumnými pracovníkmi, členské schôdze ČSVTS a ROH a pod.

Na všetkých týchto akciách možno s úspechom využiť príležitosť k propagácii rôznych dôležitých poznatkov získaných z informačných literárnych zdrojov alebo z iných prameňov, pričom pre oboznámenie s nimi účastníkov uvedených akcií treba voľiť takú formu, ktorou by sa spestrila celá akcia. To možno urobiť napr. diskusným príspevkom, kde so zameraním na hlavný referát diskutujúci upozorní na najvhodnejšie a najzaujímavejšie novinky či zo zahraničia alebo z tuzemska. Je tiež vhodné doplniť alebo podrobne vysvetliť to, čo v hlavnom referáte bolo iba naznačené. V praxi sa pri tom ukázalo, že netreba zanedbávať ani šírenie poznatkov z domácej literatúry a z iných pracovísk, lebo bolo zistené, že mnohí pracovníci nie sú informovaní o niektorých opatreniach a novinkách aj z vlastného podniku resp. sektoru. Taktiež z praxe je známo, že pohovory so zlepšovateľmi pomohli týmto k doriešeniu rôznych problémov, kde im chýbali len menšie doplnky.

Ďalšími formami vedecko-technicko-ekonomickej propagandy sú referáty na schôdzach technicko-ekonomických rád VHJ a na poradách týchto organizácií.

Zvlášť vhodnou formou šírenia poznatkov dôležitých z hľadiska TR sú Dni novej techniky často spojené s exkurziami do vybraných závodov, s výstavkami odbornotechnickej literatúry, ako sú napr. patenty, FL, fotografický materiál a, pravda, aj odborné knihy a časopisy. Dni novej techniky poskytujú súčasne dobrú príležitosť pre výmenu skúseností z rôznych pracovísk a pre inštruktáže a konzultácie jednotlivcov i celých skupín pracovníkov. Tématika z odboru VTEI je aj v tomto prípade vhodným spestrením programu DNT, najmä keď je volená tak, že súvisí s ostatným programom tejto akcie.

Aj pri príkladnom výpočte rôznych foriem VTEP nemožno nespomenúť závodné školy práce, premietanie filmov a diapozitívov, výrobnotechnický kabinet, burzu technikov alebo technických zlepšení, nástenky, bleskovky, pútače a priamu výmenu osobných názorov alebo písomných podkladov, ako aj putovné alebo tematické výstavy, cirkuláciu a iné formy rozširovania technickej literatúry.

Výstavku informačných noviniek je lepšie usporiadať voľne, aby bola lepšia možnosť prehliadky a preštudovania vystavovaného materiálu. Za vhodnú považujeme výstavu ako doplnok DNT alebo väčšej akcie, ako je tomu aj na tejto konferencii. Potrebný materiál na takú výstavku, najmä menším útvaram, ochotne poskytuje Slovenská technická knižnica. Nevýhodou výstaviiek je predovšetkým to, že trvajú len počas akcie, z príležitosti ktorej sa usporadúvajú. Iba u putovných výstaviiek sa ich propagačné využitie opakuje.

Pre odborné školenie a semináre je dobrou pomôckou bibliografický leták, kým pre propagáciu literatúry sa osvedčila novinková služba so zameraním najmä na propagáciu najnovších odborných kníh.

V poslednom čase je stále používanjšou formou VTEP premietanie inštruktážnych filmov a diafilmov. Svojím významom nie na poslednom mieste pri šírení VTEI sú denná tlač, rozhlas, televízia, závodný rozhlas a závodné časopisy.

V bratislavskom Dome techniky, ktorý bol zriadený podľa vzoru sovietskych Domov vedecko-technickej propagácie a ktorý je účelovým zariadením Slovenskej rady ČSVTS, okrem propagácie pomocou prednášok, filmov, diapozitívov, výstav a dokumentácie, sa zameriavajú aj na praktické predvádzanie nových metód a technológií. Presvedčili sa totiž, že nestačí skúsenosti, novinky a metódy len zverejňovať, alebo ich sebadokonalejšie propagovať, ale treba aj bojovať o ich priznanie a o ich zhodnotenie, ak si ich majú osvojiť i na ďalších pracoviskách. Treba teda pracovníkov z podnikov o výhodách zavedenia a využívania výsledkov vedy a techniky presvedčiť tak, že sa im ukážu cesty a spôsoby praktického uplatnenia novínok na určitom pracovisku. Treba brať do úvahy špecifické podmienky a požiadavky tohto pracoviska, lebo žiadna metóda nie je dost' univerzálna, aby sa mohla uplatniť bez väčších alebo menších ťažkostí. Tieto ťažkosti spolu s rizikom narušenia výroby sú príčinou odporu voči novinkám, čo sa ešte zosilňuje tendenciou ku konzervatizmu a pohodliu viac menej vlastnému aj tým ľuďom, ktorí sami majú novú techniku a technológiu rozširovať a túto aj uplatňovať. Preto tu najlepšie pomáhajú príklady a metodická a osobná odborná pomoc, ktorú možno dobre organizovať cestou patronátov a poradenskej služby.

Takto výrobnotechnická propagácia prerastá v organizáciu tvorivej spolupráce vedy, techniky a praxe.

Okrem uvedeného v spomínanom Dome techniky používajú tieto formy VTEP: Dni novej techniky, Dni výmeny skúseností, Dni novátorov, Dni výmeny skúseností BSP, dlhodobé semináre a zakladanie tematických skupín.

Pri uplatňovaní všetkých foriem VTEP treba čo najužšie spolupracovať so

zložkami KSČ, ROH, ČSVTS, Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých znalostí, ČSM, SČSP a BSP. Túto spoluprácu má organizovať v prvom rade útvar VTEI príslušného stupňa. Organizačná stránka je práve tou najdôležitejšou činnosťou pri výrobnotechnickej propagácii.

Akú úlohu majú vedecko-technicko-ekonomické informácie a ich propagácia v odvetví potravinárskeho priemyslu?

Treba prispieť k riešeniu týchto problémov:

1. V *technológii*: nové výrobné postupy, zlepšovanie akosti po stránke nutričnej hodnoty i organoleptických vlastností výrobkov potravinárskeho priemyslu, vyššia hygiena výroby a technická normalizácia.

2. V *technike balenia*: a) úhľadnosť ochranných obalov, napr. u cukrovinkárskych, konzervárenských a tabakových výrobkov.

b) hygiena balenia pekárenských, mäsových, hydinných, rybacích a mliečnych výrobkov.

c) obalový materiál: papier, sklo, drevo, jemný plech, textil, umelé hmoty.

d) spotrebiteľské balenie múky, cukru a iných tovarov.

3. V *projekcii*: osvojenie si najlepších poznatkov výskumu, vývoja a výroby a ich premietnutie pri realizácii projektov.

4. V *výstavbe nových závodov a pri rekonštrukcii závodov starých*: u pekární, mliekární, mäsokombinátov, cukrovarov, sladovní, konzervární a závodov na spracovanie hydiny.

5. V *komplexnej mechanizácii a automatizácii*: odstránenie ťažkej a namáhavej i zdraviu škodlivej práce pri príjme surovín, ich spracovávaní a pri expedícii hotových výrobkov, bezobalová doprava surovín a hotových výrobkov, vnútrozávodná doprava, paletizácia, kontinuálne výrobné linky vo všetkých odboroch potravinárskeho priemyslu a jednotlivé prvky a prístroje potrebné pri zavádzaní automatizácie, mechanizácie, pre riadenie a kontrolu výrobných procesov.

6. V *výskume a vývoji*: zavádzanie najpokrokovejších a zlepšovanie doterajších najlepších metód na úchovu potravín, komplexné využitie surovín, zlepšovanie biologickej hodnoty, kvality a vonkajšieho vzhľadu výrobkov, najmodernejšia analytická technika so zreteľom na vedecké riadenie výroby a kontrolu finálnych výrobkov, výroba potravinových koncentrátov, vitamínov a vitaminizácia potravín.

7. V *ekonomike potravinárskeho priemyslu*: zvýšenie využitia základných fondov, zlepšovanie ich údržby, zavádzanie ďalších pracovných smien a pod.

Tento výpočet problémov potravinárskeho priemyslu bol iba príkladný, lebo problematika v tomto odvetví je nielen zásadne odlišná od iných priemyselných odvetví, ale aj mimoriadne rôznorodá najmä preto, že sa tu spracováva zväčša biologicky živá surovina, často sa vyskytujúca len v krátkom období raz za rok.

V záujme účelnosti a sústavnosti VTEP musí byť náležite plánovaná, pričom jej plán musí byť v súlade s plánom TR. Plánovanie VTEP je dlhodobé a krátkodobé, resp. rozdelené na plány akcií mesačné a štvrťročné. Pritom sa musí dbať aj na finančné zaistenie plánovaných propagačných akcií.

Aj z tohto krátkeho referátu o VTEP vyplýva jej význam, ktorý má aj politický dosah v tom smere, že má pracujúcich závodov čo najlepšie pripravovať na všestrannú účasť na riadení výroby a na hospodárení závodov i na celkovom technickom rozvoji.